

Originalspråk:

Åšši/Sak PFK	010/13
Åšši/Sak SP	059/13

Den samiske arbeidsgruppas forslag til endringer i norsk - svensk reinbeitekonvensjon

Arkivsaknr.
12/81

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	26.11.10	SR 160/13
Plan- og finanskomiteen	02.12.13	PFK 010/13
Sametingets plenum	3. – 6.12.13	SP 059/13

Saken påbegynt 04.12.13 kl. 08.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	26.11.13	Sametingsrådet	Sak SR 160/13
2			Konvensjon mellom Norge og Sverige om grenseoverskridende reindrift.
3			Sametinget i Sverige vedtak om arbeidsgruppas forslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon av oktober 2013.11.2
4	18.04.2013	Konkama sameby	Ang. konvensjon mellom Sverige och Norge om den grensoverskridende renskøtsel.
5			Om etablering av konvensjonsområder i sørlige Jemtland/ Harjedalen og Sør-Trøndelag.
6	01.10.2013	Saltfjellet reinbeitedistrikt	Uttalelse om forslag til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon.
7			Sak 22/10 Reinbeitekonvensjonsforhandlingene mellom Norge og Sverige.
8	10.10.2013	Nord-Senja reinbeitedistrikt	Uttalelse vedr. arbeidsgruppas forslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon.
9	16.10.2013	Div. reinbeitedistrikter v/ Johan Anders Eira	Rettighetshavernes fellesmøte om ny reinbeitekonvensjon.
10	07.12.2013	Landbruks- og matdepartementet	Norsk-svensk reinbeitekonvensjon- videre oppfølging.
11	06.03.2013	Div. reinbeitedistrikter v/ Johan Anders Eira	Reinbeitedistriktenes uttalelse ang. reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige.
12	Juni 2013		Den samiske arbeidsgruppas forslag til endringer i norsk-svensk reinbeitekonvensjon.
13	14.11.2013	Norske reindriftsamers landsforbund	Høringsuttalelse til arbeidsgruppas forslag til endring i Norsk-Svensk reinbeitekonvensjon.

14	28.02.2013	Hjertind- Altevann reinbeitedistrikt	Manglende rettssikkerhet ift. prosessen med ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige.
----	------------	--------------------------------------	---

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget støtter Arbeidsgruppas forslag til endringer av norsk-svensk reinbeitekonvensjon og anbefaler at rapporten overleveres den norske og svenske regjeringen med merknader om uløste problemstillinger for den grenseoverskridende reindrifta.

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Plan og Finanskomiteen har behandlet sametingsrådets forslag til innstilling i saken om reinbeitekonvensjonen mellom Sverige og Norge.

Merknad

Komiteens flertall med medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Kirsti Guvsám, Anita P. Ravna, Laila Nystad, Pjera Heika Muotka og Beaska Niillas, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Vibeke Larsen, Knut Store og Ronny Wilhelmsen, medlemmet fra Høyre (H) Ellen Kristine Saba og medlemmet fra Áarjel-Saemiej Giel Jovna Z. Dunjell og fremmet følgende merknad:

Komiteens medlemmer viser til Arbeidsgruppas endringsforslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon og Sametingsrådets vurdering. Komiteens medlemmer forventer at statene følger opp dette og finner løsninger.

Arbeidsgruppas endringsforslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon.

Arbeidsgruppa har arbeidet innenfor de rammer som man fikk i møte med norsk og svensk regjering i september 2012. Områdeprotokollenes inndeling av arealer fra reinbeitekommisjonen av 1997 er ikke endret. Men i møter med reinbeitedistrikter og samebyer har arbeidsgruppa sagt at konkrete innspill fra berørte reinbeitedistrikt og samebyer om endringer i områdeprotokollene, vil arbeidsgruppa ta disse med i sin overlevering til statene. Arbeidsgruppa har ikke mottatt noen slike innspill fra de berørte parter.

Man har søkt å etablere et system som skal gjøre det mulig å etablere samarbeidsavtaler for de områder hvor det er mest hensiktsmessig for berørt sameby og reinbeitedistrikt. I tillegg har man forsøkt å etablere et tvisteløsningsorgan gjennom reinbeitenemnd og overprøvningsnemnd. Arbeidsgruppa har på ingen måte gjort radikale endringer i sitt forslag til endring. Men man har prøvd å klargjøre en del viktige prinsipper og lagt til rette for bedre muligheter for at samebyer og reinbeitedistrikt selv kan finne frem til gode samarbeidsløsninger for sitt område.

Norsk-svensk reinbeitekonvensjon har i sin innledning en erkjennelse av at samene er et urfolk og at den grenseoverskridende reindriften hviler på sedvanerett. Formålet med konvensjonen er uttrykt i foreslått art. 1 om å fremme og utvikle samarbeidet om den samisk grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige slik at reinbeitet utnyttes på en måte som gir et langsiktig grunnlag for en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift i begge land. Konvensjonen foreslås å anvendes dynamisk slik at den ikke hindrer nye formålstjenlige driftsformer i reindriften.

Arbeidsgruppa har utformet forslag til ny artikkel 2, hvor man søker en midlertidig løsning på det uløste spørsmålet om rettighetsavklaring. 1. avsnitt slår fast at konvensjonen skal tillempe med respekt for rett til reinbeite basert på sedvanemessig bruk, herunder rettigheter basert på sedvane, urminnes hevd, alderstidsbruk og hevd i samsvar med folkeretten. Dette er den grenseoverskridende reindriften uomtvistelige rettsgrunnlag. Arbeidsgruppa har også presisert i det følgende at konvensjonen ikke må anvendes slik at noen samebys eller reinbeitedistriktets samlede område minsker slik at det ikke lenger er mulig å bedrive en økonomisk, økologisk og kulturell bærekraftig reindrift under samtlige årstider. Formålet med dette er å sikre at også de geografiske områder hvor sedvaneretten ikke kan anvendes som rettsgrunnlag for den eksisterende reindriften, skal ha sikkerhet for sin videre reindrift. Arbeidsgruppa har hele tiden hatt som mål å ivareta den samlede samiske reindrift i området, og sikre fortsatt drift for alle som har ulike rettsgrunnlag.

Artikkel 2 uttrykker videre at konvensjonen ikke innebærer noen forandring i rett til beite på sedvanemessig grunnlag. Eventuell omfordeling av beiteland med henvisning til reinbeitekonvensjonens regler gjelder kun så lenge reinbeitekonvensjonen er i kraft. Viktig er også at retten til prøving av sedvanemessige rettigheter for alminnelige domstoler ikke påvirkes av reinbeitekonvensjonens bestemmelser. Rettskraftig dom om sedvanemessig bruk eller privatrettslige rettigheter vil gå foran reinbeitekonvensjonens regler. Dette vil i praksis si at velger et reinbeitedistrikt eller en sameby å gå til domstolene for å få fastslått sine rettigheter, vil avgjørelse fra domstolen gå foran reinbeitekonvensjonens regler.

Gjennom art. 6 har arbeidsgruppa lagt til rette for at den grenseoverskridende reindriften som hovedregel skal reguleres gjennom samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtaler vil kunne gi reindriften selv mulighet til å utforme det samarbeid som fungerer best. Det både ansvarliggjør og gir mulighet for medbestemmelse for egen næringsdrift. Samtidig er det mulig for de områder hvor områdeprotokollene fungerer godt for begge parter, å bruke disse. Art. 6 skisserer også en konfliktløsningsmodell for de parter som ikke klarer å bli enige om samarbeidsavtaler. Om berørte reinbeitedistrikt/samebyer etter 6 måneder etter at konvensjonen er trådt i kraft, ikke har meddelt Reinbeitenemnden at områdeprotokollen skal gjelde for dem, skal de innlede forhandlinger om samarbeidsavtale. Om det ikke er inngått samarbeidsavtale innen ett år etter konvensjonens ikrafttreden, skal partene fortsette forhandlingene med Reinbeitenemnden som megler. Dersom slik megling ikke har resultert i enighet innen ytterligere seks måneder, skal Reinbeitenemnden fastsette beiteområder, beitetider og høyeste reintall i samsvar med artiklene 1 og 2.

Reinbeitenemndens beslutning kan påklages til Overprøvningsnemnden. Overprøvningsnemnden skal ta endelig avgjørelse i fastsettelse av beiteområder, beitetider og høyeste reintall. En avgjørelse i Overprøvningsnemnden kan altså ikke påklages videre og kan bare settes til side av eventuell avgjørelse i domstolene.

Samebyer og reinbeitedistrikt har under hele konvensjonens virketid mulighet til å reforhandle og erstatte tidligere samarbeidsavtaler med nye samarbeidsavtaler om det er et ønske om dette fra begge parter. Etter 10 år skal det opptas nye forhandlinger om samarbeidsavtale om en av partene begjærer det.

Art. 8 åpner for å yte erstatning i samsvar med nasjonal lovgivning i de tilfeller hvor Reinbeitenemndens eller Overprøvningsnemndens avgjørelser fratrukket reinbeitedistrikt eller samebyer sedvanerettslige områder.

Art. 11 omtaler Reinbeitenemndens sammensetning. Nemnda skal settes sammen slik at begge Regjeringer oppnevner to medlemmer hver. Medlemmene skal ha bred kunnskap om reindrift og oppnevnes etter forslag fra reindriftnæringen i landet. Dessuten skal Regjeringene i fellesskap, etter forslag fra sametingene i Norge og Sverige, oppnevne to medlemmer som skal alternere på ledervervet i nemnden. Reinbeitenemndens kompetanse følger av art.12.

Art.17 og 18 omtaler Overprøvningsnemndens sammensetning og saksbehandling. Art. 18 omtaler også de tilfeller hvor Overprøvningsnemnden ilegger konvensjonsavgift i henhold til artikkel 27. Konvensjonsavgift kan ilegges for beiting i strid med konvensjonen enten i annet land eller i eget land i strid med konvensjonens bestemmelser. Vedtak om ileggelse av konvensjonsavgift kan påklages til domstolsapparatet i de respektive land. Art. 19 pålegger Reinbeitenemnden og Overprøvningsnemnden å være upartiske og uavhengige i sin saksbehandling.

Art. 20 – 23 omhandler praktiske bestemmelser for Reinbeitenemnd og Overprøvningsnemnd. Arbeidsgruppa har ikke gjort endringer i disse artiklene i sitt forslag. Det samme gjelder bestemmelsene om reindriften i konvensjonsområdet i artiklene 24-33.

Sametingsrådets vurdering.

Arbeidsgruppa har arbeidet med det formål å ivareta den samiske reindriften i konvensjonsområdet. Dette har vært en utfordrende oppgave, hvor det er blitt satt søkelys på mange ulike utfordringer for den grenseoverskridende reindriften. Arbeidsgruppa har etter tett kontakt med berørte samebyer og reinbeitedistrikt utarbeidet endringsforslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Tidsrammen for arbeidet har vært ett år. Dette har lagt begrensninger for hvilke endringer det har vært mulig å få til. Områdeprotokollene er ikke blitt foreslått forandret av arbeidsgruppa. Det har det ikke vært anledning til med kun ett år til rådighet. I stedet har man åpnet opp for at samarbeidsavtaler er hovedregelen for den grenseoverskridende reindriften. Der hvor man er enige om å bruke områdeprotokollene, er det fullt mulig å gjøre det. Tvisteløsningsmekanismer er forsøkt etablert gjennom reinbeitenemnd og overprøvningsnemnd.

Gjennom art. 2 har arbeidsgruppa forsøkt å etablere en forståelse og sikkerhet for all grenseoverskridende reindrift, med de ulike og i noen tilfeller uavklarte rettsgrunnlag som i dag finnes. Arbeidsgruppa har forsøkt å ikke videreføre statenes tidligere politikk om å sette reindrift i Norge og Sverige opp mot hverandre. Det har vært viktig å se den samlede reindrift under ett, og finne løsninger som kan gagne den samiske reindriften i området. Det er viktig å presisere at norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke etablerer et rettsgrunnlag for den grenseoverskridende reindriften. Men i konvensjonens fortale er det en erkjennelse av at reindriften i område hviler på sedvanerettslig grunnlag. Den videre stadfestelse av de ulike rettsgrunnlag må skje gjennom eventuell rettighetskartlegging og avgjørelser i domstolene.

I arbeidet med reinbeitekonvensjonen har man sett at det er en del utfordringer som den grenseoverskridende reindriften står ovenfor. Mange av disse utfordringene løses ikke gjennom norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Disse utfordringene må løses gjennom andre prosesser. Arbeidsgruppa ser at det er helt nødvendig for den grenseoverskridende reindriften fremtid at disse utfordringene finner sin løsning. Utfordringene vil arbeidsgruppa gjøre regjeringene oppmerksom på i sin overlevering av sitt forslag. Det er Regjeringenes ansvar å føre disse prosessene videre. De uløste problemstillinger som må arbeides videre med fra statenes side er: 1. Uavklart rettighetssituasjon for flere av reinbeitedistriktene og samebyene, 2. Rovviltbestanden som er en belastning for den grenseoverskridende reindriften, 3. Arealinngrep i områder hvor det er grenseoverskridende reindrift, 4. Foreslåtte nye konvensjonsområder i den signerte versjonen av norsk-svensk reinbeitekonvensjon, hvor det i dag ikke er enighet mellom reinbeitedistrikt og samebyer hvordan dette skal håndteres.

Arbeidsgruppa skal overlevere en anbefaling til statene i deres videre arbeid med å ratifisere konvensjonen. Arbeidsgruppa har altså ikke hatt mandat til å føre forhandlinger på vegne av

reinbeitedistrikter og samebyer. Den videre prosess etter avlevering til statene er ennå ikke avklart. Etter at arbeidsgruppa la frem sitt forslag har Sametinget i Sverige sluttet seg til forslaget. Det samme har Svenska samers riksförbundet (SSR). Norske reindriftssamers landsforbund (NRL) har i brev av 14.11.2013 meddelt Sametinget at de ikke slutter seg til arbeidsgruppas forslag. Noen nærmere begrunnelse for dette har ikke Sametingsrådet mottatt. Sametingsrådet anbefaler plenum å slutte seg til arbeidsgruppas forslag. Gjennom utformingen av forslaget har man fra samisk side arbeidet for å finne løsninger for den grenseoverskridende reindrifta. Det er mange uløste utfordringer for den grenseoverskridende reindrifta. Sametingsrådet er av den oppfatning at disse best kan løses gjennom et felles samisk samarbeid.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra NSR, Arbeiderpartiet, Árja, Høyre og Áarjel-Saemiej Giel

Tillegg foran rådets innstilling:

Sametinget viser til innstillingen fra norsk-svensk reinbeitekommissjon, samt områdeprotokollenes inndeling av beitearealer av 1997 og de prosessene som har ledet til det framforhandlede utkastet til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 2009. Videre vises det til forslag til endringer fra fellessamisk arbeidsgruppe for norsk-svensk reinbeitekonvensjon (Arbeidsgruppen) av 2013 og Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10 om norsk-svensk reinbeitekonvensjon, og de forutsetningene dette vedtaket bygger på.

Sametinget legger til grunn at de statlige myndigheter, som er parter til reinbeitekonvensjonen, er forpliktet til å legge forholdene til rette slik at reinbeitekonvensjonen kan tjene sitt formål for samene som urfolk på begge sider av grensen. For Sametingets vedkommende er det viktig å understreke at både tidligere konvensjoner om den grenseoverskridende reindrift og ny reinbeitekonvensjon pålegger statene et særskilt ansvar for å ivareta at begge lands reindriftssamer sikres et nødvendig økologisk, økonomisk og kulturelt materielt grunnlag for reindrift. Denne plikten anser Sametinget at statene har uavhengig av reinbeitekonvensjonens bestemmelser.

Sametinget slutter seg til det overordnede formålet med reinbeitekonvensjonen som er å fremme og utvikle samarbeid på tvers av landegrensene, mellom samebyer, reinbeitedistrikter og enkelte siidaer, samarbeid som gir både økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i begge land. Sametinget mener at det er av avgjørende betydning for at formålet med konvensjonen oppnås, at konvensjonen sikrer forutsigbarhet, åpenhet og trygge rammer for den grenseoverskridende reindriften.

Sametinget anser det som viktig å få på plass en ny reinbeitekonvensjon som regulerer det grenseoverskridende reinbeitet.

Arbeidsgruppas endringsforslag til norsk-svensk-reinbeitekonvensjon representerer et omforent forslag til endringer i norsk-svensk reinbeitekonvensjon, forslag som under gitte forutsetninger kan bidra til at reinbeitekonvensjonen vil fungere etter sitt formål. Arbeidsgruppas endringsforslag med vurderinger inneholder imidlertid også en liste over uløste problemstillinger. Sametinget vil presisere at de problemstillingene, samt de problemstillingene som Sametingets plenum i sak 22/10 identifiserte, må finne sin løsning.

Sametinget påpeker viktigheten av at grenseoverskridende reindrift som hovedregel bør reguleres gjennom samarbeidsavtaler mellom en eller flere samebyer og reinbeitedistrikt.

Sametinget er imidlertid av den oppfatning at hvis reinbeitekonvensjonen skal fungere etter sitt

formål både på norsk og på svensk side, så bør statene iverksette ulike typer tiltak for oppfølging av konvensjonen og sørge for nødvendige økonomiske ordninger for tiltakene, herunder til dekning av reinbeitedistriktenes kostnader ved eventuelle rettsprosesser. Slike tiltak vil blant annet involvere prosesser for avklaring av grunnlaget for og omfanget av de opparbeidede reinbeiterettighetene for reinbeitedistriktene, samebyene og siidaene, samt prosesser som gjør rede for den historiske og faktiske bruken av konvensjonsområdene.

Reinbeitekonvensjonen klargjør ikke rettsgrunnlaget for reinbeite for de ulike reinbeitedistriktene, siidaene og samebyene, noe som kan vanskeliggjøre inngåelse av samarbeidsavtaler. Sametinget mener derfor det er påkrevd med en rettskartlegging av reinbeiterettighetene basert på juridisk og reindriftsfaglig kunnskap, en rettsavklaring hvor kostnadene dekkes av de respektive statene. Sametinget ser at det er behov for en helhetlig rettsavklaring av beiterettighetene for hele konvensjonsområdet.

Sametinget erkjenner at det er et særlig behov for en rettsavklaring i områdene hvor de vedtatte områdeprotokollene må endres, og en slik avklaring må ikke begrenses til domstols- eller konvensjonsapparatet. Videre mener Sametinget at det av stor betydning at at reinbeitekonvensjonens nemnder har reindriftssamer/reindriftskyndige som medlemmer.

Sametinget ser behov for at regjeringen etablerer økonomiske ordninger knyttet til oppfølging av Reinbeitekonvensjonens virkninger for reindriften, ordninger som blant annet fullt ut kompenserer for eventuelle merkostnader ved bruk av konvensjonsbeiter på svensk side.

Sametinget legger til grunn for sitt vedtak at reinbeitekonvensjonen ikke griper inn i, eller på noen måte begrenser etablerte opparbeidede rettigheter i den grenseoverskridende reindriften. Sametinget fastslår at ingen skal miste sitt livsgrunnlag som følge av reinbeitekonvensjonens gjennomføring i konvensjonsområdene mellom Norge og Sverige, jf. artikkel 2 i reinbeitekonvensjonen.

Sametinget forutsetter at statene i den videre prosessen mot ratifisering og gjennomføring av reinbeitekonvensjonen involverer sametingene og de direkte berørte partene i tråd med folkerettens krav.

Forslag 2

Forslag fra NSR, Arbeiderpartiet, Høyre og Áarjel-Saemiej Giel

Sametingsrådets innstilling endres til å lyd som følger:

Sametinget støtter Arbeidsgruppas forslag til endringer av norsk-svensk reinbeitekonvensjon og anbefaler at rapporten overleveres den norske og svenske regjeringen med *henvisning om uløste problemstillinger for den grenseoverskridende reindriften, dette skal statene gjennom sine regjeringer finne løsninger på.*

Forslag 3

Forslag fra Árja

Sametingsrådets innstilling utgår og erstattes med følgende:

1. Sametinget viser til innstillingen fra Norsk-Svensk Reinbeitekommisjon av 1997, og de prosessene som har ledet til det framforhandlede utkastet til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 2009, samt til Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10 om norsk-svensk reinbeitekonvensjon, og de forutsetningene dette vedtaket bygger på. Videre vises det til forslag til endringer fra fellessamisk arbeidsgruppe for norsk-svensk reinbeitekonvensjon (Arbeidsgruppen) av 2013 samt

områdeprotokollenes inndeling av beitearealer av 1997 som ikke er endret som følge av Arbeidsgruppens forslag til endringer i utkastet til ny reinbeitekonvensjon.

2. Sametinget legger til grunn at de statlige myndigheter, som er parter til reinbeitekonvensjonen, har sterke forpliktelse til å legge forholdene til rette slik at konvensjonen kan tjene sitt formål for samene som urfolk på begge sider av grensen. For Sametingets vedkommende er det viktig å understreke at både tidligere konvensjoner om den grenseoverskridende reindrift og ny reinbeitekonvensjon pålegger statene et særskilt ansvar for å ivareta at begge lands reindriftssamer sikres et nødvendig økologisk, økonomisk og kulturelt materielt grunnlag for reindrift. Denne plikten anser Sametinget at statene har uavhengig av reinbeitekonvensjonens bestemmelser.

3. Sametinget slutter seg til det overordnede formålet med reinbeitekonvensjonen som er å fremme og utvikle samarbeid på tvers av landegrensene, mellom samebyer, reinbeitedistrikter og enkelte siidaer, samarbeid som gir både økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i begge land. Sametinget mener at det er av avgjørende betydning for at formålet med konvensjonen oppnås, at konvensjonen sikrer forutsigbarhet, åpenhet og trygge rammer for den grenseoverskridende reindriften.

4. Sametinget anser det som viktig å få på plass en ny reinbeitekonvensjon som regulerer det grenseoverskridende reinbeitet. Sametinget viser til Arbeidsgruppens forslag til endringer i det fremforhandlede reinbeitekonvensjonen av 2009, og mener disse endringsforslagene under gitte forutsetninger kan bidra til at reinbeitekonvensjonen kan fungere etter sitt formål både på norsk og på svensk side. Sametinget vektlegger særlig behovet for statene må bidra med økonomiske midler til rettsavklaringer av den faktiske bruken av reinbeitene, og at denne avklaringen skjer utenom domstolssystemet i de områdene hvor slike avklaringer anses påkrevd. På norsk side gjelder dette særlig i de nordligste konvensjonsområdene hvor områdeprotokollene for områdene Hjertind/Stallonjarga, Mauken, Helligskogen, Gielas, Skjomen og Saltfjellet må endres gjennom en felles prosess med den målsetning å komme frem til en rimelig fordeling av beitearealer mellom reinbeitedistriktene på norsk og svensk side. Disse reinbeitedistriktene som får en betydelig reduksjon i sine tradisjonelle vinterbeiter som en følge av reinbeitekonvensjonen, har et særlig vern etter Grunnlovens § 110 a og det er etter Sametingets syn påkrevd at statlige myndigheter sikrer naturgrunnlaget for reindriften i disse områdene gjennom særskilte prosesser. Det påhviler staten i å ta et slikt ansvar og Sametinget forutsetter at dette ansvaret oppfylles. Sametinget vil påpeke at denne prosessen må kartlegge den faktiske bruken som er utøvd i de ulike områdene. Sametinget mener rettskartleggingen må bygge på kunnskap i grenseoverskridende reindrift og sikring av involverte reindriftssamer som medlemmer i de aktuelle nemndene. Det vises forøvrig til Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10.

Sametingets plenum tilrår derfor at den norske stat ved ratifiseringen av den nye norsk- svenske reinbeitekonvensjonen simultant iverksetter tiltak for å avhjelpe den situasjonen som reinbeitedistriktene i de nevnte områdene har kommet i, og søker å løse dette gjennom egne prosesser slik at reinbeitekonvensjonen kan virke etter konvensjonens formål også i disse områdene.

5. Sametinget ser behov for at en helhetlig rettskartleggingsprosess igangsettes utenfor reinbeitekonvensjonens organer, men med det formål å fremme konvensjonens formål, oppnå enighet, forutsigbarhet og godt samarbeid mellom reinbeitedistriktene på begge sider av grensen. En slik prosess må sikre nødvendig deltakelse fra de berørte samebyer, reinbeitedistrikter og siidaer i tråd med konvensjonens formål, og sikres nødvendig finansiering.

6. Sametinget anser at reinbeitekonvensjonen ikke griper inn i etablerte opparbeidede rettigheter i den grenseoverskridende reindriften, og at konvensjonen heller ikke på en uttømmende måte klargjør rettsgrunnlaget for reinbeite for de ulike reinbeitedistriktene, siidaene og samebyene.

7. Sametinget ser behov for at regjeringen etablerer økonomiske ordninger knyttet til Reinbeitekonvensjonen, som fullt ut kompenserer merkostnadene ved bruk av konvensjonsbeiter på

svensk side, i de tilfellene hvor bruk av konvensjonsbeitene vil kunne medføre store kostnader for reinbeitedistriktene, både med hensyn til selve flyttingen og med oppbygging av ny infrastruktur.

Forslag 4

Forslag fra FrP

Sametingsrådets innstilling utgår og erstattes med følgende:

Saken om Reinbeitekonvensjonen er godt utredet og belyst i saksfremlegget. Dette er en grenseoverskridende problemstilling, og våre to lands nasjonalforsamlinger avgjør denne saken uten Sametingets innblanding.

Merknad, Árja v/representant Laila Susanne Vars

Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige

Sametinget anser det som viktig å få på plass en ny reinbeitekonvensjon som regulerer det grenseoverskridende reinbeitet, og som gir et best mulig grunnlag for samarbeid mellom norske og svenske reineiere om den grenseoverskridende reindriften.

Sametinget viser til utkastet til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 2009 med tilhørende områdeprotokoller. Videre vises det til forslag til endringer fra fellessamisk arbeidsgruppe for norsk-svensk reinbeitekonvensjon (Arbeidsgruppen) av 2013. Sametinget viser videre til Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10 om norsk-svensk reinbeitekonvensjon, og de forutsetningene dette vedtaket bygger på.

Reinbeitekonvensjonen angir rammene for det grenseoverskridende reinbeitet mellom Norge og Sverige. Sametinget legger til grunn at reinbeitekonvensjonen ikke griper inn i etablerte opparbeidede rettigheter i den grenseoverskridende reindriften. Reinbeitekonvensjonen henviser i artikkel 2 til at rettsgrunnlaget for reinbeite for de ulike reinbeitedistriktene, südaene og samebyene ikke følger av reinbeitekonvensjonen, men av et særskilt tingsrettslig grunnlag for beite, som konvensjonen skal respektere. Sametinget viser særlig til artikkel 2 (1) i Arbeidsgruppens endringsforslag til reinbeitekonvensjonen hvoretter konvensjonen skal tillempe "med respekt for rett til reinbeite basert på sedvanemessig bruk, herunder rettigheter basert på sedvane, urminnes hevd, alders tids bruk og hevd i samsvar med folkeretten". Reinbeitekonvensjonen skal regulere det grenseoverskridende reinbeitet, men vil også kunne medføre endringer i det tradisjonelle reinbeitet for samebyer og distrikter.

Det er viktig å presisere at hovedregelen i artikkel 2 (2) oppstiller en særdeles viktig skranke ved gjennomføringen av reinbeitekonvensjonens bestemmelser, hvoretter et reinbeitedistrikt eller en samebys "samlede reinbeiteområde ikke skal kunne minske i en slik utstrekning at det ikke lenger er grunnlag for en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift under samtlige årstider. Denne regelen vil også gjelde beiteområder i nabolandet, og vil derfor være den viktigste skranken for både reinbeitemnden og overprøvningsnemndens virksomhet jf. artiklene 6, 8, 12-21.

Sametinget mener det er vesentlig at konvensjonen tillempe på en slik måte at artikkel 2 blir førende for tolkningen av konvensjonens materielle og prosessuelle bestemmelser. Imidlertid er det uklart hva som skal danne det faktiske grunnlaget for reinbeitemndens og overprøvningsnemndens beslutninger etter konvensjonen. Selv om konvensjonen i prinsippet ikke skal medføre noen inngrep i eller begrensning av de privatrettslige rettighetene som reinbeitedistriktene og samebyene har opparbeidet seg etter et tingsrettslig grunnlag, jf. artikkel 2 i.f, så er det uklart hvilket rettslig, historisk og faktisk grunnlag disse organene skal legge til grunn for sine vedtak. Dette må etter Sametingets syn avklares før ikrafttredelse av konvensjonen.

Arbeidsgruppens forslag justerer enkelte bestemmelser i reinbeitekonvensjonen slik at de bedre skal tilrettelegge for omforente løsninger basert på samarbeidsavtaler mellom norske reinbeitedistrikter og siidaer og svenske samebyer. Tilbakemeldingene på endringsforslagene til Arbeidsgruppen har vært delte både på norsk og svensk side. Arbeidsgruppens forslag vil under visse forutsetninger kunne bidra til forutsigbarhet og minnelige beiteavtaler i områder hvor det er grunnlag for slike avtaler. Sametinget ser imidlertid med bekymring på situasjonen i de områdene hvor det har vært størst konflikter om beitebruken, og hvor det ikke er enighet om områdeprotokollene. Sametinget ser en svakhet i at den faktiske bruken til reinbeitedistriktene og samebyene samt de tingsrettslige rettighetene som reinbeitedistriktene og samebyene har opparbeidet seg ikke gjenspeiles i områdeprotokollene i tilstrekkelig grad, særlig gjelder dette etter Sametingets syn reinbeitedistriktene i områdene nord for Saltfjellet.

Sametinget ser også en åpenbar svakhet i at måten områdeprotokollene er kommet i stand på ikke ivaretar det folkerettslige kravet til innhenting av informert forhåndssamtykke fra de berørte reinbeitedistriktene ("free, prior and informed consent"). Reinbeitedistriktenes manglende medvirkning til områdeprotokollenes utforming må avhjelpes ved både prosessene i nemndene samt gjennom egne rettsavklaringsprosesser som finansieres av statene som parter til reinbeitekonvensjonen. Disse problemene med områdeprotokollene kan ikke alene finne sin løsning gjennom rammen av Arbeidsgruppens forslag til artikkel 6 om samarbeidsavtaler med påfølgende nemndsbehandling, ei heller gjennom en henvisning til en ordinær domstolsprosess om avklaring av beiterettigheter. Dette erkjenner også Arbeidsgruppen i sine vurderinger, en erkjennelse som følges opp ved at Arbeidsgruppen peker ut noen problemstillinger som må arbeides med videre fra statenes side, herunder nevner de nettopp spørsmålet om rettsavklaring mellom reinbeitedistriktene og samebyene. Sametinget viser til protokoll fra konsultasjonsmøte mellom Sametinget og Landbruks- og matdepartementet (LMD) av 20.mai 2011 om reinbeitekonvensjonen hvor LMD ikke avviser etablering av særskilte ordninger for å finne en løsning som avhjelper manglene i områdeprotokollene. Sametinget forutsetter at sametingsrådet følger dette opp i samråd med berørte reinbeitedistrikter og det svenske Sametinget, og at man kommer til enighet om hvordan statene skal dekke kostnadene til slik hjelpetiltak som nevnt ovenfor.

Sametinget legger derfor til grunn at i de tilfellene hvor det foreligger stor uenighet om beitebruken i et område, så må statene samtidig med reinbeitekonvensjonens ikrafttredelse iverksette en egen prosess for rettslig avklaring av rettsgrunnlaget for partenes beiterettigheter, samt sørge for tilstrekkelig finansiering av nødvendige rettslige, faktiske og juridiske undersøkelser og utredninger for å bidra til at reinbeitenemnden og overprøvningsnemnden kan fatte beslutninger om beitebruk som er i tråd med konvensjonens artikkel 2.

Sametinget mener det er viktig å imøtekomme de reinbeitedistriktene som har fremmet sterk kritikk av manglene i de fremforhandlede områdeprotokollene i den videre prosessen med reinbeitekonvensjonen. Sametinget, Norske reindriftssamers landsforbund og regjeringen har mottatt innspill fra reinbeitedistrikter som viser til at enkelte områdeprotokoller vil medføre vesentlige utfordringer for utøvelse av deres reindrift. På norsk side gjelder dette særlig i de nordligste konvensjonsområdene hvor områdeprotokollene for områdene Hjerttind/Stallonjarga, Mauken, Helligskogen, Gielas, Skjomen og Saltfjellet innebærer en betydelig reduksjon i disse distriktenes tradisjonelle vinterbeiter som en følge av reinbeitekonvensjonens områdeprotokoll. Sametinget understreker at reinbeitedistriktene har et særlig vern etter Grunnlovens § 110 a og det er etter Sametingets syn påkrevd at statlige myndigheter sikrer naturgrunnlaget for reindriften i disse områdene. Det påhviler staten i å ta et slikt ansvar og Sametinget forutsetter at dette ansvaret oppfylles. Det vises forøvrig til problemstillingene slik de er beskrevet i Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10.

Sametingets plenum anbefaler derfor at den norske stat ved ratifiseringen av den nye norsk- svenske reinbeitekonvensjonen simultant iverksetter tiltak for å avhjelpe den situasjonen som reinbeitedistriktene i de nevnte områdene har kommet i, og søker å løse dette gjennom egne prosesser slik at reinbeitekonvensjonen kan virke etter konvensjonens formål også i disse områdene.

Sametinget ser behov for at regjeringen etablerer økonomiske ordninger knyttet til Reinbeitekonvensjonen, som fullt ut kompenserer *inter alia* merkostnadene ved bruk av konvensjonsbeiter på svensk side, i de tilfellene hvor bruk av konvensjonsbeitene på svensk side vil

kunne medføre store kostnader for reinbeitedistriktene, både med hensyn til selve flyttingen og med oppbygging av ny infrastruktur.

Sametinget ser behov for at regjeringen i tråd med de forutsetninger som foreslås i Samerettsutvalget 2, nedsetter et rettighetskommisjon med mandat til å kartlegge og anerkjenne opparbeidede beiterettigheter for reinbeitedistriktene og siidaene. En slik prosess må sikre nødvendig deltakelse fra de berørte samebyer, reinbeitedistrikter og siidaer, sikre solig kjennskap til samisk rettskultur språk og rettsforståelse, samt sikres nødvendig finansiering. Sametinget forutsetter at Sametinget, reindriftens organer og reinbeitedistriktene/siidaene konsulteres om mandat, tidsramme og sammensetning av en slik rettighetskommisjon for reindriften.

Sametinget forutsetter videre at statene i prosessen mot ratifisering og ikrafttredelse av en ny reinbeitekonvensjon må inkludere Sametingene og også konsultere direkte berørte samiske interesser i tråd med folkerettslige krav om konsultasjoner. Formålet med konsultasjonene må være å oppnå enighet om tiltak som vil bidra til å løse de ovenfornevnte problemstillingene og at også Norske reindriftssamers landsforbund med tilhørende lokallag, og reinbeitedistriktene som hittil har vært svært kritiske til konvensjonsforslaget med medfølgende områdeprotokoller, kan støtte opp om reinbeitekonvensjonen.

III Votering

Av 39 representanter var 39 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 36 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 3 ble forkastet med 32 stemmer. 7 stemte for.
- Forslag 2 ble vedtatt med 29 stemmer. 10 stemte mot.
- Forslag 1 ble vedtatt med 36 stemmer. 3 stemte mot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
	Láilá Susanne Vars, til forretningsorden	
	Marie Therese N. Aslaksen, til forretningsorden	
1	Ellinor Marita Jáma	Mathis Nilsen Eira
2	Ronny Wilhelmsen	
3	Piera Heaika Muotka	
4	Aud Marthinsen	
5	Láilá Susanne Vars	Ellinor Marita Jáma
		Toril Bakken Kåven
		Kirsti Guvsám
	Láilá Susanne Vars	
6	Marie Therese Aslaksen	

7	Kirsti Guvsám	Láilá Susanne Vars
	Kirsti Guvsám	
8	Lars Filip Paulsen	
9	Laila Nystad	
10	Per Mathis Oskal	Aud Marthinsen
		Láilá Susanne Vars
	Per Mathis Oskal	
11	Per Andersen Bæhr	Láilá Susanne Vars
	Per Andersen Bæhr	
12	Ellinor Marita Jåma	Kirsti Guvsám
	Ellinor Marita Jåma	
13	John Kappfjell	Christina Henriksen
14	Mariann Wollmann Magga	Kirsti Guvsám
		Piera Heaika Muotka
	Mariann Wollmann Magga	
15	Vibeke Larsen	Mathis Nilsen Eira
		Inger Elin Utsi
		Hartvik Hansen
	Vibeke Larsen	
16	Aili Keskitalo	Láilá Susanne Vars
		Mariann Wollmann Magga
	Aili Keskitalo	
17	Láilá Susanne Vars	Ellinor Marita Jåma
		Kirsti Guvsám
		Piera Heaika Muotka
	Láilá Susanne Vars	
18	Aud Marthinsen	
19	Ellinor Marita Jåma	Aud Marthinsen
		Piera Heaika Muotka
		Vibeke Larsen
	Ellinor Marita Jåma	
20	Mathis Nilsen Eira	
21	Aud Marthinsen	
22	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget viser til innstillingen fra norsk-svensk reinbeitekommissjon, samt områdeprotokollenes inndeling av beitearealer av 1997 og de prosessene som har ledet til det framforhandlede utkastet til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 2009. Videre vises det til forslag til endringer fra fellessamisk arbeidsgruppe for norsk-svensk reinbeitekonvensjon (Arbeidsgruppen) av 2013 og Sametingets plenumsvedtak i sak 22/10 om norsk-svensk reinbeitekonvensjon, og de forutsetningene dette vedtaket bygger på.

Sametinget legger til grunn at de statlige myndigheter, som er parter til reinbeitekonvensjonen, er forpliktet til å legge forholdene til rette slik at reinbeitekonvensjonen kan tjene sitt formål for samene som urfolk på begge sider av grensen. For Sametingets vedkommende er det viktig å understreke at både tidligere konvensjoner om den grenseoverskridende reindrift og ny reinbeitekonvensjon pålegger statene et særskilt ansvar for å ivareta at begge lands reindriftssamer sikres et nødvendig

økologisk, økonomisk og kulturelt materielt grunnlag for reindrift. Denne plikten anser Sametinget at statene har uavhengig av reinbeitekonvensjonens bestemmelser.

Sametinget slutter seg til det overordnede formålet med reinbeitekonvensjonen som er å fremme og utvikle samarbeid på tvers av landegrensene, mellom samebyer, reinbeitedistrikter og enkelte siidaer, samarbeid som gir både økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i begge land. Sametinget mener at det er av avgjørende betydning for at formålet med konvensjonen oppnås, at konvensjonen sikrer forutsigbarhet, åpenhet og trygge rammer for den grenseoverskridende reindriften.

Sametinget anser det som viktig å få på plass en ny reinbeitekonvensjon som regulerer det grenseoverskridende reinbeitet.

Arbeidsgruppas endringsforslag til norsk svensk-reinbeitekonvensjon representerer et omforent forslag til endringer i norsk-svensk reinbeitekonvensjon, forslag som under gitte forutsetninger kan bidra til at reinbeitekonvensjonen vil fungere etter sitt formål. Arbeidsgruppas endringsforslag med vurderinger inneholder imidlertid også en liste over uløste problemstillinger. Sametinget vil presisere at de problemstillingene, samt de problemstillingene som Sametingets plenum i sak 22/10 identifiserte, må finne sin løsning.

Sametinget påpeker viktigheten av at grenseoverskridende reindrift som hovedregel bør reguleres gjennom samarbeidsavtaler mellom en eller flere samebyer og reinbeitedistrikt.

Sametinget er imidlertid av den oppfatning at hvis reinbeitekonvensjonen skal fungere etter sitt formål både på norsk og på svensk side, så bør statene iverksette ulike typer tiltak for oppfølging av konvensjonen og sørge for nødvendige økonomiske ordninger for tiltakene, herunder til dekking av reinbeitedistriktenes kostnader ved eventuelle rettsprosesser. Slike tiltak vil blant annet involvere prosesser for avklaring av grunnlaget for og omfanget av de opparbeidede reinbeiterettighetene for reinbeitedistriktene, samebyene og siidaene, samt prosesser som gjør rede for den historiske og faktiske bruken av konvensjonsområdene.

Reinbeitekonvensjonen klargjør ikke rettsgrunnlaget for reinbeite for de ulike reinbeitedistriktene, siidaene og samebyene, noe som kan vanskeliggjøre inngåelse av samarbeidsavtaler. Sametinget mener derfor det er påkrevd med en rettskartlegging av reinbeiterettighetene basert på juridisk og reindriftsfaglig kunnskap, en rettsavklaring hvor kostnadene dekkes av de respektive statene. Sametinget ser at det er behov for en helhetlig rettsavklaring av beiterettighetene for hele konvensjonsområdet.

Sametinget erkjenner at det er et særlig behov for en rettsavklaring i områdene hvor de vedtatte områdeprotokollene må endres, og en slik avklaring må ikke begrenses til domstols- eller konvensjonsapparatet. Videre mener Sametinget at det av stor betydning at at reinbeitekonvensjonens nemnder har reindriftssamer/reindriftskyndige som medlemmer.

Sametinget ser behov for at regjeringen etablerer økonomiske ordninger knyttet til oppfølging av Reinbeitekonvensjonens virkninger for reindriften, ordninger som blant annet fullt ut kompenserer for eventuelle merkostnader ved bruk av konvensjonsbeiter på svensk side.

Sametinget legger til grunn for sitt vedtak at reinbeitekonvensjonen ikke griper inn i, eller på noen måte begrenser etablerte opparbeidede rettigheter i den grenseoverskridende reindriften. Sametinget fastslår at ingen skal miste sitt livsgrunnlag som følge av reinbeitekonvensjonens gjennomføring i konvensjonsområdene mellom Norge og Sverige, jf. artikkel 2 i reinbeitekonvensjonen.

Sametinget forutsetter at statene i den videre prosessen mot ratifisering og gjennomføring av reinbeitekonvensjonen involverer sametingene og de direkte berørte partene i tråd med folkerettens

krav.

Sametinget støtter Arbeidsgruppas forslag til endringer av norsk-svensk reinbeitekonvensjon og anbefaler at rapporten overleveres den norske og svenske regjeringen med merknader om uløste problemstillinger for den grenseoverskridende reindriften.

Behandlingen av saken ble avsluttet 04.12.13 kl. 11.25.